

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİMİNSANİ ÖYKÜLERİ"

Hans
Christian
Mortensen

(1856 - 1921)

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözlü

1865 yazının başları. Danimarka'da, Mortensen'lerin evinin bahçesindeyiz.
Küçük Hans'ın gözleri birkaç gündür gökyüzünü tarıyor...

Yoksa?
Bu gelenler onlar mı
dersin Pati?

Hav, hav!

Kim geliyormuş Peynir?

Bilmem ki Simitçiğim.
Hans uçaklara bakıyor diyeceğim ama
o dönemde uçak icat edilmemişti
ki henüz. Anlamadım ben de.

Gelen bir leylek sürüsüdür.

Evet, onlar!
Gördün mü, geri geleceklerini
söylemiştim Pati. Koş,
geçen yıl indikleri
sazlıklara gidelim.

Hav, hav!

Hans
"geri geleceklerini söylemiştim"
dediğine göre demek ki bu,
leyleklerin Hans'ın yaşadığı yeri
ilk ziyareti değil.

Ben de aynı şeyi
düşündüm Simitçiğim.

Sakin havlama Pati,
tamam mı?

Hav!

Gördün mü,
havlamayacağım demek için
yine havladı Peynir!

Şşş!
Biz de sessiz olmalıyız
Simit. Hans leylekleri
gözlemliyor.

Saatler boyu sessizce leylekleri gözlemleyen Hans akşam üzeri eve döner.

İşte böyle anneciğim. Geçen yıl
bu zamanlarda yine koca bir sürü
o sazlığa inmişti. Aynı leylekler
midir acaba? Nereden geliyor,
nereye gidiyorlar? Havada
yollarını nasıl buluyorlar?

Bence göl kenarında
güzel bir lokanta var ve
leylekler her yıl orada buluşuyor.
Leziz balıklar, nefis köfteler...

Solucan, salyangoz ve
kurbağa mı? Ay iştahım kaçtı
Peynir!

Bilmem ki oğlum.
Kendimi bildim bileli hep bu
mevsimde görürüm onları, ama bu
sorular hiç aklıma gelmemişti.
Bir gün yanıtlarını öğrenirsen
bana da anlatırsın.

Seni hayal kırıklığına uğratmak
istemem ama bu leylekler sazlıklarda
bol bol bulabilecekleri solucan,
salyangoz ve kurbağalarla
besleniyordur Simitçiğim!

Yıllar geçer. Hans Christian
Mortensen ortaokul ve lise hayatı
boyunca kuşların, özellikle de
göçmen kuşların davranışlarına ilgi
duyar. Bu konuda yazılmış kitapları
okur, onlar hakkında yeni bilgiler
edinebilmek için gözlemler yapar.
Eğitimi ülkesinin başkenti
Kopenhag'da tıp ve zooloji yani
hayvanbilim alanlarında sürdürür.
Daha sonra liselerde biyoloji
öğretmenliği yapmaya başlar.
Kuşlara duyduğu ilgi ve merak
çalışma hayatına atıldıktan sonra
da azalmaz.

Ne var ki aklındaki sorulara hâlâ yanıt bulamamıştır.

Sığırcıkların göç zamanı...
Nereye gidiyorlar, oraya giderken
nerelerden geçiyorlar acaba?
Bunu öğrenmenin bir yolu olmalı.
Aklıma bir şey geliyor ama...

Sığırcık mı?
Göç eden küçük
inekler mi
yani?

Ha ha ha!
Hayır Simitçiğim.
Sığırcık bir kuş türü.

Bir planı vardır. Önce kuşlara zarar vermeden birkaç sığırcık yakalar.

Bakalım işe yarayacak mı?

Çok merak ettim.
Ne yapacak o kerpetenle ve metal
şeritlerle acaba?

Ben de.
Birazdan
anlarız.

Hans Christian Mortensen hazırladığı metal şeritlere bir
şeyler yazdıktan sonra onları halka haline getirip sığırcıkların
bir bacağına takar.

Hah şöyle. Canın
yanmadı, değil mi küçük sığırcık?
Hem de çok hafif bak, uçarken
ağırlık yapmayacak sana.

Ne yazmış peki
metal şeritlere?

Okuyup görelim.

Sığırcıklarla ilgili bilgileri kaydettikten sonra onları tek tek
serbest bırakır.

Haydi bakalım.
İyi yolculuklar dostum.
Umarım bu planım işe yarar.

Ben hâlâ anlayamadım
amacını. Neden yakaladı, neden
serbest bıraktı kuşları?

Benim bir tahminim
var ama...

Aylar sonra Hans Christian Mortensen uzak
ülkelerden mektuplar almaya başlar.

Saygıdeğer Bay Mortensen,
Sizce Prag'dan yazıyorum. Dün evimizin
bahçesine konan sığırcığın bacağındaki
halka dikkatimizi çekti. Ona dörbünle
bakıp halkada yazanları okuduk.
Ricaınız üzere bu kuşun göç yolculuğu
sırasında ülkenizden geçtiğini bildirmək
istedim. Çalışmanızın başarıya ulaşması
dileğiyle...

Sayın Bay Mortensen,
Söze İstanbul'dan yazıyorum.
Açık önce bahçemizdeki kuş evine
giren sığırcığın bacağındaki bir
halka takılı olduğunu fark edince...

Bay Mortensen,
Bacağındaki halkada DN14
kodu yazan kuş iki gün önce...

Şimdi anladım!

Evet Simitçiğim.
Kuşların göç yollarını takip
edebilmek için yapmış bunu
Mortensen Abi.

Hans Christian Mortensen çalışmasını farklı
türlerde kuşlar için de yürüttü. Yıllar boyu
topladığı verilere dayanarak sığırcık,
leylek, ördek, martı gibi
pek çok kuş türünün göç
yollarını gösteren
haritalar çizdi, onlar
hakkında kitaplar yazdı.
Ömrünün sonuna kadar
bu alandaki araştırmalarını
sürdüren Mortensen,
kuşbilime büyük bir
katkıda bulunmuş oldu.

O zaman biz de hem
kuş göçleri hakkında
bilgilenmemizi sağlayan...

... hem de bunu onlara
zarar vermeden yapmanın
bir yolunu bulan Hans
Christian Mortensen'e
teşekkür ediyoruz.

